

4. Životní prostředí

Orné půdy ubývá

Výměra orné půdy v Ústeckém kraji má dlouhodobě sestupnou tendenci, a to zejména ve prospěch trvalých travních porostů. **Tento trend se v letech 2005 – 2010 nejvýrazněji projevilo ve správních obvodech ORP Děčín, Kadaň a Ústí nad Labem.** V posledně jmenovaném ORP ovlivnilo pokles orné půdy rozšíření vodních ploch téměř o 41 %. Dále se zvyšuje podíl zastavěných ploch, zejména v ORP Most, Chomutov a Kadaň (o 10 a více %). Ve struktuře půdního fondu se příznivě projevuje zalesňování, které se nejvýznamněji projevilo v ORP Most, Bílina, Kadaň a Chomutov.

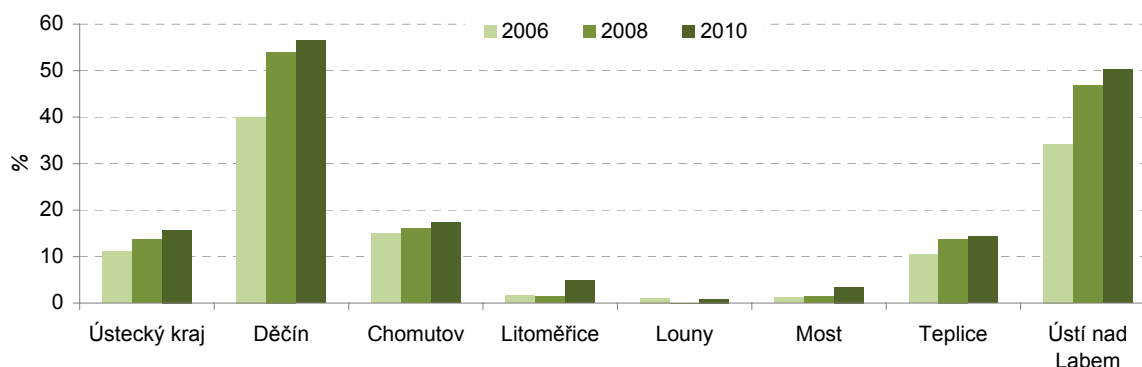
Počet ekologických zemědělců stále roste...

V roce 2010 pokračoval růst počtu ekologických zemědělců. Nejvyšší počet ekofarem nalezneme v oblasti Krušných a Doupovských hor, což souvisí s intenzivnějším využíváním zemědělsky méně vhodných ploch (např. podhorských oblastí) pro jinou než klasickou produkci, která by v daných lokalitách byla ekonomicky neudržitelnou. O tom svědčí i velmi malý počet ekologických zemědělců, kteří hospodaří souběžně konvenčním způsobem. Druhý nejvyšší počet zemědělců s ekologickým hospodařením (31) je na Litoměřicku, avšak vzhledem k rozsahu tradičního konvenčního způsobu hospodaření, dosahuje podíl ekologicky obhospodařované půdy necelých 5 %.

... stejně jako podíl ekologicky obhospodařované půdy

Podíl ekologicky obhospodařované půdy (tj. půdy v ekologickém zemědělství a přechodném období) je v Ústeckém kraji **pátý nejvyšší v mezikrajském srovnání.** Za poslední rok se zvýšil zhruba o 5 % a dosáhl 15,7 % celkové výměry zemědělské půdy, přičemž nejvyšší podíl byl v okresech Děčín a Ústí nad Labem (56,4, resp. 50,2 %). Naproti tomu v okrese Louny s rozsáhlou tradiční zemědělskou produkcí je podíl nejnižší (0,9 %). Vzestupný trend se zřejmě v příštích letech zastaví, neboť se očekává, že rok 2011 je ze současného plánovacího období patrně posledním, kdy mohou zemědělci požádat o dotace na ekologické zemědělství.

Graf 4.1 Podíl ekologicky obhospodařované zemědělské půdy na celkové výměře zemědělské půdy v Ústeckém kraji a jeho okresech (v %)

Zdroj: Ministerstvo zemědělství

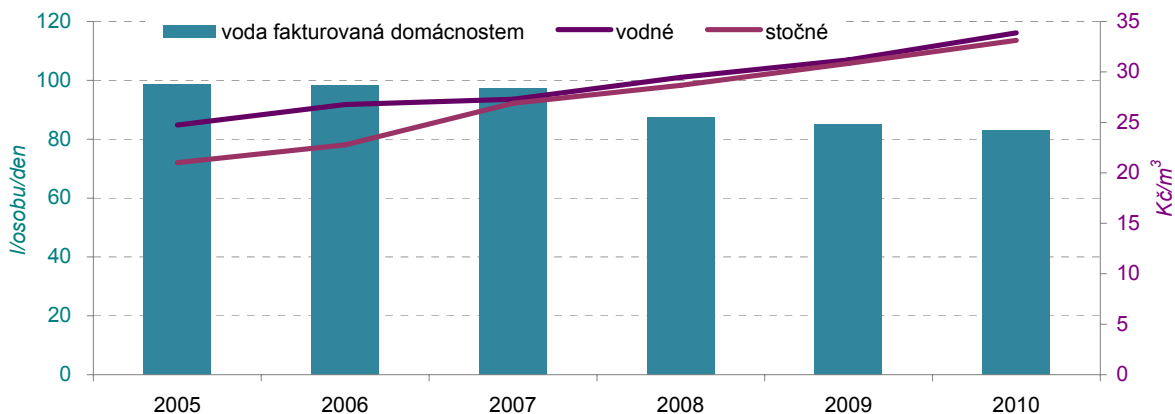
Specifické množství vody fakturované domácnostem klesá

V souvislosti se zvyšováním vodného a stočného klesá dlouhodobě (stejně jako v celé republice) specifické množství vody fakturované domácnostem. Jen za poslední rok se v Ústeckém kraji snížilo toto množství o 1,8 litru **na osobu a den na 83,2 litru**; od roku 2005 toto množství pokleslo o 15,6 litru.

Podíl obyvatel napojených na kanalizaci s ČOV se v posledních 3 letech ustálil....

Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci v kraji se v posledních třech letech ustálil na zhruba 81,5 %, v porovnání s rokem 2005 vzrostl o 0,5 p.b. Obdobně je tomu i s napojením obydlí na kanalizaci s koncovou čistírnou odpadních vod, v posledních 3 letech je napojeno 77,6 % (o 2 p.b. více než v roce 2005), přičemž v naprosté většině případů se jednalo o mechanicko-biologické čistírny odpadních vod. **Podíl čistěných odpadních vod byl v roce 2010 o 5,8 p.b. vyšší než v předchozím roce a dosáhl 99,7 %.**

Graf 4.2 Specifické množství vody fakturované domácnostem (l/osobu/den), vodné a stočné¹⁾ (Kč/m³) v Ústeckém kraji

¹⁾ vodné a stočné je uváděno v cenách bez DPH

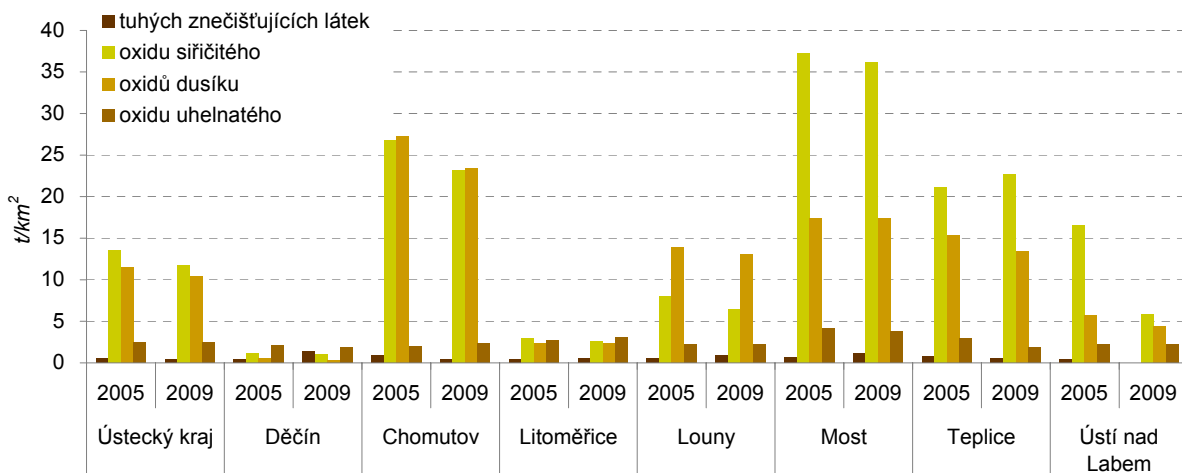
Emise hlavních znečišťujících látek pozvolna klesají

Emise znečišťujících látek se v Ústeckém kraji v porovnání s výchozím rokem 2005 snížily, u většiny (s výjimkou oxidu uhelnatého) zejména díky velkým stacionárním zdrojům (tj. REZZO 1). Největší pokles oproti roku 2005 nastal u měrných emisí **oxidu siřičitého** (REZZO 1-4), a to o 13,4 %. Velké stacionární zdroje znečištění se na emisích oxidu siřičitého podílejí v kraji dlouhodobě více než 96 %. V porovnání s ostatními kraji dosahuje Ústecký kraj dlouhodobě nejvyšší hodnoty a průměr ČR převyšuje více než 5krát. V meziročním srovnání let 2009 a 2008 došlo k navýšení pouze u emisí oxidu siřičitého, a to o 4,4 %.

Roste vliv emisí z dopravy

Měrné emise **tuhých znečišťujících látek** klesly v kraji v roce 2009 o 4,7 % oproti předchozímu roku, přičemž podíl mobilních zdrojů (REZZO 4) těchto znečišťujících látek na celkovém množství emisí vzrostl na 36,6 %, tj. o 3,4 p.b.. Měrné emise **oxidů dusíku** v kraji klesly v roce 2009 oproti předešlému roku o 1,2 % a oproti roku 2005 o 10 %. Podíl velkých stacionárních zdrojů (REZZO 1) na emisích těchto látek se v posledním sledovaném roce zvýšil na 87,3 %, zatímco vliv dopravy poklesl na 11,7 %. U všech druhů znečišťovatelů (REZZO 1-4) překračuje Ústecký kraj dlouhodobě více než 3,5krát celorepublikový průměr, mezi kraji zaujímá druhou nejhorší pozici (po Hl m. Praze). Mobilní zdroje mají zásadní dopad na emise **oxidu uhelnatého** - v kraji produkují zhruba 50 % znečištění. Měrné emise za REZZO 1-4 této látky se v roce 2009 snížily meziročně o 2,2 %, oproti roku 2005 o 9,3 %..

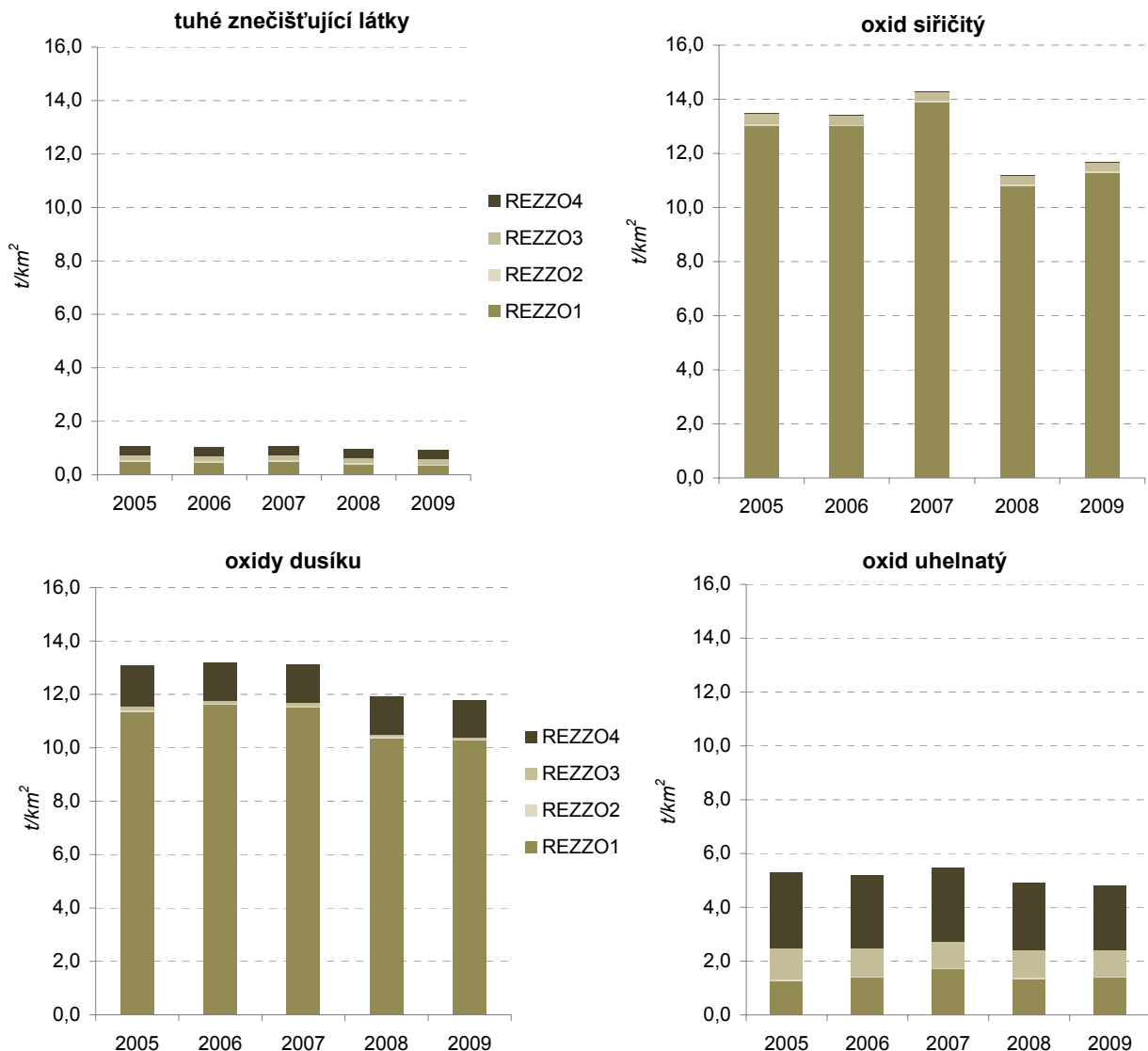
Graf 4.3 Měrné emise znečišťujících látek v okresech Ústeckého kraje (v t/km²)

Zhoršená kvalita ovzduší přetrvává

Z územního hlediska lze konstatovat, že emisemi jsou nejhůře postižena území nejbližší zdrojům znečištění; v kraji se to nejvíce dotýká **okresů Most, Chomutov a Teplice**, kde se nacházejí největší zpracovatelé dobytých nerostných surovin – elektrárny, hutní a chemický průmysl, tzn. velké stacionární zdroje. Naopak k okresům s velmi malou produkcí znečištění patří okres Děčín, který jediný obstojí z hlediska produkovaných emisí na km² v porovnání s průměrem ČR. Druhý nejméně znečišťující je okres Litoměřice, který však i přes poměrně nízké hodnoty celorepublikový průměr překračuje. Zhoršená kvalita ovzduší vlivem dopravy sužuje všechna větší města (zejména ta, kde se ve špičkách tvoří kolony aut z důvodu špatné průjezdnosti) a okolí hlavních dopravních tepen v kraji.

Graf 4.4 Měrné emise REZZO 1-4 podle zdroje znečištění v Ústeckém kraji (v t/km²)

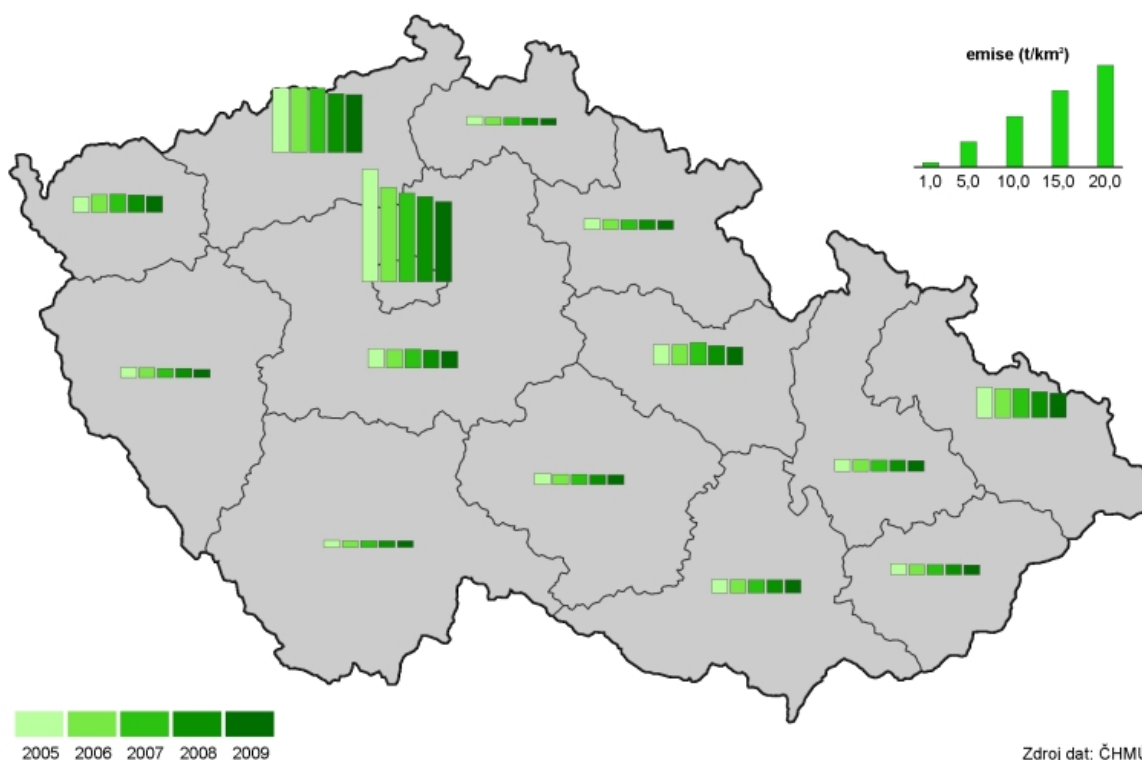
Meziroční snížení emisí ze stacionárních zdrojů u všech znečišťujících látek bylo pouze na Teplicku

Na úrovni okresů jsou k dispozici údaje pouze za kategorie stacionárních zdrojů (tj. REZZO 1 – velké zdroje, REZZO 2 – střední zdroje a REZZO 3 – malé stacionární zdroje znečištění). Emise čtyř sledovaných znečišťujících látek pocházejících z REZZO 1-3 v **porovnání s rokem 2005** poklesly téměř ve všech okresech, výjimkou byl u tuhých látek okres Děčín, u emisí SO₂ okresy Chomutov a Litoměřice. **Meziročně** se pak navýšení projevilo u více okresů – emise tuhých látek zaznamenaly nárůst opět na Děčínsku, emise SO₂ se o čtvrtinu zvýšily na Lounsku, o více než 13 % na Mostecku a k navýšení došlo rovněž na Litoměřicku a Ustecku. Téměř o 10 % se zvýšily měrné emise

NO_x na Mostecku, k navýšení došlo rovněž na Lounsku a Chomutovsku. Ve třech okresech kraje (Chomutov, Louny a Most) se zvýšilo znečištění emisí CO.

Naproti tomu nejvyšší meziroční pokles měrných emisí tuhých látek zaznamenal okres Most (o 31 %), následovaný okresem Teplice (o téměř 22 %), ten zároveň dosahuje největšího meziročního snížení i u ostatních sledovaných znečišťujících látek - u oxidu siřičitého o 6 %, u oxidů dusíku o 22 % a u oxidu uhelnatého o 7 %.

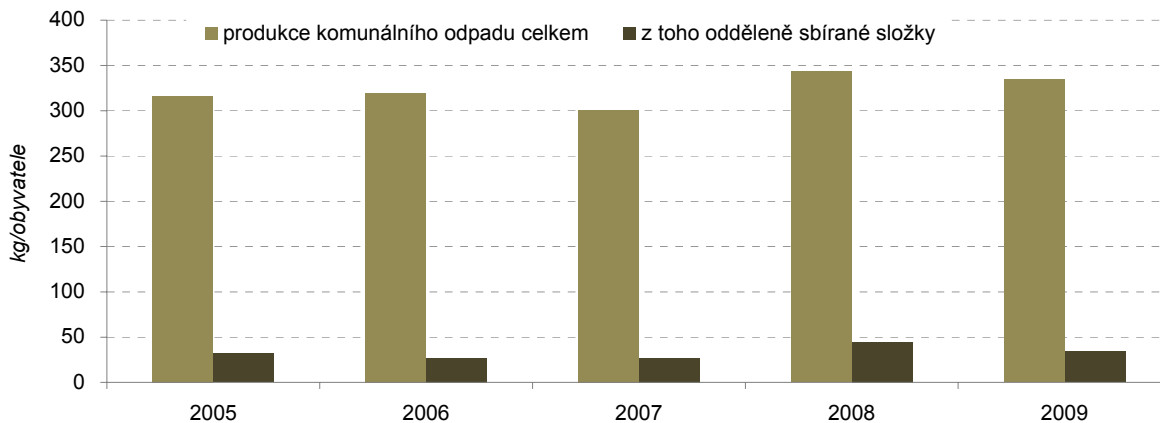
Měrné emise NO_x (REZZO 1-4) v krajích v letech 2005 až 2009

Množství odděleně sbíraných složek komunálního odpadu meziročně kleslo

Produkce komunálního odpadu klesla v roce 2009 oproti předchozímu roku o 2,3 %; v přepočtu **na 1 obyvatele** dosáhla v kraji **335 kg za rok**, což znamená meziroční snížení o 2,6 %. Dosažené množství dlouhodobě převyšuje celorepublikový průměr, v roce 2009 se jednalo o 20 kg na obyvatele, v mezikrajském srovnání bylo třetí nejvyšší. Podíl odděleně sbíraných složek odpadu dosáhl nejvyšší úrovně v roce 2008, a to 13,1 %, v roce následujícím klesl na 10,3 % a v mezikrajském srovnání dosahoval nejnižší úrovně. V roce 2009 dosáhlo množství odděleně sbíraných složek komunálního odpadu na obyvatele 34,3 kg a proti roku 2008, kdy dosahovalo maxima, pokleslo o 10,6 kg.

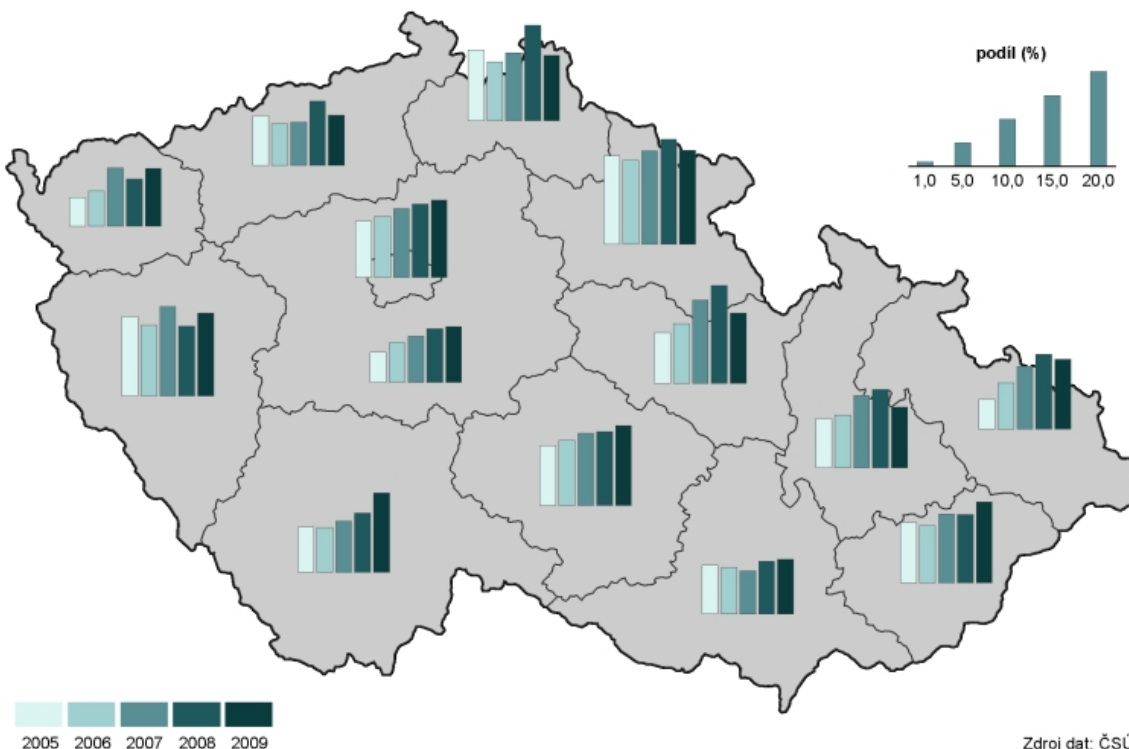
Graf 4.5 Produkce komunálního odpadu v Ústeckém kraji (v kg/obyvatele)

Produkce podnikového odpadu roste

Vývoj celkové produkce podnikového odpadu v kraji roste; v roce 2009 byl v kraji vyprodukován maximální objem podnikového odpadu za posledních pět let, když proti úrovni roku 2005 vzrostl téměř o 38 % a meziročně se zvýšil o více než 30 %. V přepočtu na regionální HDP byl objem vyprodukován vyšší jak meziročně, tak proti roku 2005.

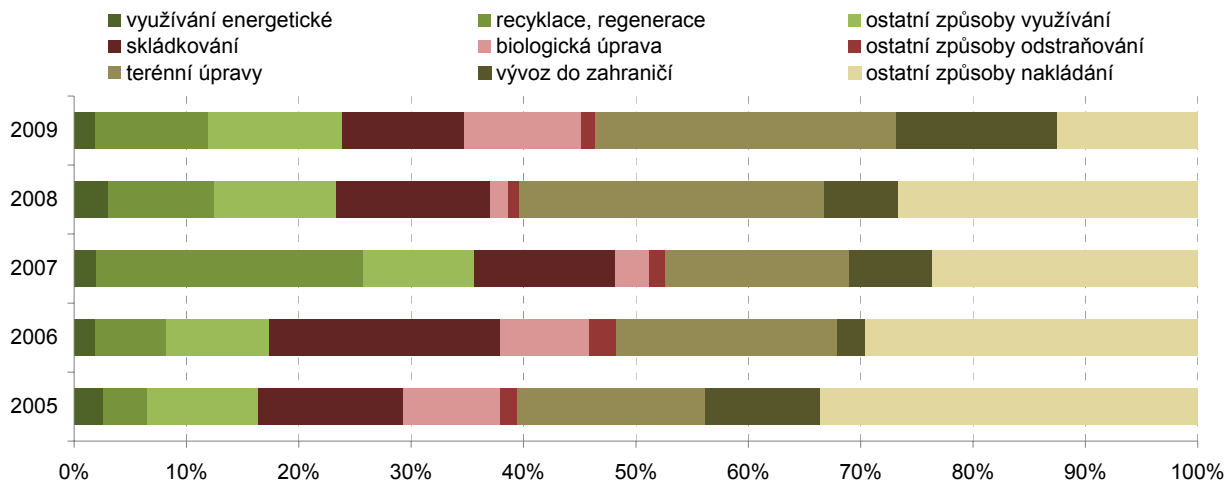
Podíl odděleně sbíraných složek komunálního odpadu v krajích v letech 2005 až 2009

Nakládání s nebezpečným odpadem tvoří jednu šestnáctinu celkového objemu

Celkové množství odpadu, se kterým bylo v kraji nakládáno v roce 2009 bylo o více než čtvrtinu větší než v roce 2005 a téměř o 9 % vyšší než v roce předchozím. Objem nebezpečného odpadu i jeho podíl na celkovém nakládání meziročně kolísá; v posledních letech představoval v kraji více než 6 % objemu.

Graf 4.6 Nakládání s odpady v Ústeckém kraji podle vybraných způsobů nakládání

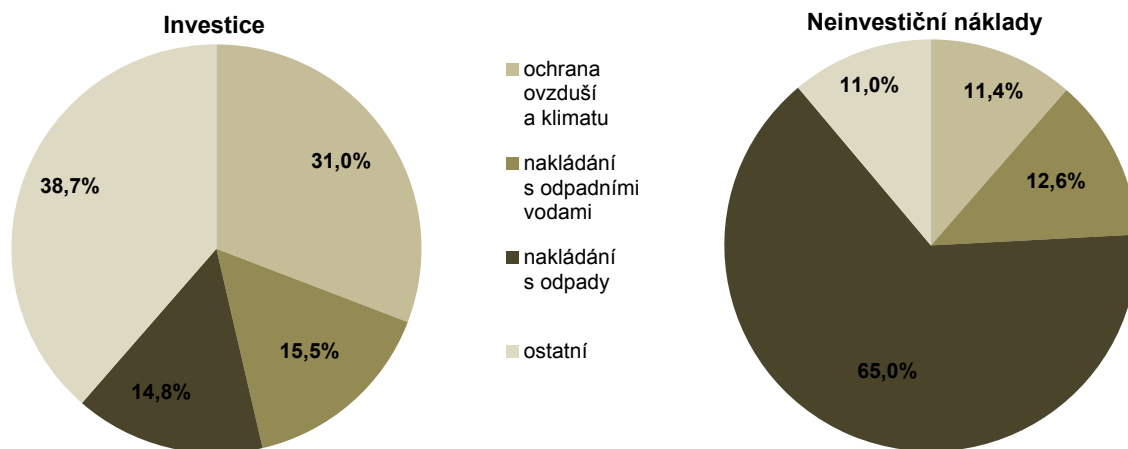
Množství využitého odpadu vzrostlo...

Množství využitého odpadu v Ústeckém kraji v podstatě rostlo, jeho podíl kolísal a v roce 2009 dosáhl téměř 24 % celkového objemu odpadu, se kterým bylo v tomto roce nakládáno. Při recyklaci či regeneraci bylo využito 10 % celkového množství odpadu, naopak energetické využívání je svým podílem v kraji zanedbatelné a pohybovalo se v rozmezí 2 až 3 %.

... na rozdíl od odstraněného odpadu

Meziroční výkyvy jsou patrné i u množství odstraněného odpadu, ale v podstatě se jedná spíše o pokles, i když v roce 2009 byl zaznamenán více než třetinový meziroční nárůst, přesto však podíl 22,6 % odstraněného odpadu je o 0,5 p.b. nižší než v roce 2005. Z celkového množství odstraněného odpadu představovalo plných 48 % skládkování, více než 46 % biologická úprava odpadů a více než 4 % fyzikálně-chemická úprava. V posledním roce, za který jsou k dispozici data, bylo v kraji ostatními způsoby nakládáno téměř s 54 % odpadu, z toho nejvýznamnější složkou v kraji je využití odpadů na terénní úpravy. Tento způsob má rostoucí tendenci a v posledních dvou letech dosahoval zhruba 27 % z celkového objemu nakládání s odpady a proti roku 2005 se zvýšil o více než 60 %.

Graf 4.7 Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle kraje sídla investora podle účelu (v %; průměr let 2005 - 2009)

Výdaje na ochranu životního prostředí v posledních dvou letech klesají

Výdaje na ochranu životního prostředí v Ústeckém kraji rostly do roku 2007, kdy pořizené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice na 1 obyvatele dosáhly částky 2 760 Kč,

v následujících dvou letech dochází ke snižování. Meziroční pokles v roce 2008 představoval zhruba třetinu a v roce 2009 se investice snížily znovu o téměř 2 % na 1 814 Kč na obyvatele. V členění podle účelu jsou za kraje k dispozici pouze data podle sídla investora. Z výše uvedeného grafu znázorňujícího pětiletý průměr je patrné, že struktura vynaložených finančních prostředků se zásadně liší u investic a neinvestičních nákladů. Největší podíl investic je kromě blíže nespecifikovaných ostatních investic na ochranu životního prostředí, určen na ochranu ovzduší a klimatu, zatímco rozhodující objem neinvestičních nákladů je vynaložen na nakládání s odpady.

Podrobnější údaje k životnímu prostředí Ústeckého kraje v roce 2010:

Statistický bulletin Ústeckého kraje

www.chmu.cz

1383-10 Vybrané oblasti udržitelného rozvoje v krajích České republiky 2010

<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/1383-10>

Publ. ČSÚ: VaK.... 2003-xx atd.